

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och kriminologi

Att lämna en kriminell livsstil med hjälp av en avhopparverksamhet

En kvalitativ studie om yrkesverksammas perspektiv på sociala
insatsgruppers avhopparverksamhet

Moa Karlsson & Alva Engstrand

2022

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Kriminologi
Kandidatprogram i utredningskriminologi
KRG800

Handledare: Emy Bäcklin
Examinator: Kristina Jerre

Leaving a criminal lifestyle through a defector program

A qualitative study of the employee's perspective on the defector program within sociala insatsgrupper

Abstract

The purpose of this study was to investigate the defector program within sociala insatsgrupper in Stockholm from the perspective of the employees to find out how they perceive that the support meets the needs of the participants and which factors they find crucial to help the participants. A qualitative method was used, where the material was gathered through semi-structured interviews with four employees within SIG. The interview material was analyzed and thematized through a thematic analysis and was then compared with previous research and social bond theory. The result showed that support, accommodation, employment/studies/extracurricular activities, maturity and motivation were the most important desistance factors, according to the employees. The results also showed that SIG can meet the needs of the participants relatively well, but that some were difficult to meet. The main conclusions of this study are that crucial factors depend on the needs of the participants but there are some recurring ones, some of which can be explained by social bond theory and SIG can largely meet these needs.

Keywords: defector, defector programs, criminal lifestyle

Sammanfattning

Studiens syfte var att studera sociala insatsgruppers avhopparverksamhet i Stockholm utifrån de yrkesverksammas perspektiv för att undersöka hur de upplever att stödet möter deltagarnas behov samt vilka faktorer de anser vara avgörande för att hjälpa deltagarna. I studien användes kvalitativ forskningsmetod, där empirin insamlats genom semistrukturerade intervjuer med fyra yrkesverksamma inom SIG. Intervjumaterialet har med hjälp av tematisk analys tematiserats och analyserats utifrån tidigare forskning och teorin om sociala band. Studiens resultat visade att stöd, boende/en stabil bas, jobb/sysselsättning, mognad samt motivation var de mest betydelsefulla faktorer för avhopparprocessen, enligt de yrkesverksamma. Studiens resultat visade även att SIG kunde möta deltagarnas behov relativt bra men att särskilda behov var svåra att tillgodose. Studiens huvudsakliga slutsats är att avgörande faktorer varierar utifrån deltagarens behov, men att det finns några återkommande varav några kan förklaras av teorin om sociala band samt att SIG till stor del kan möta dessa behov.

Nyckelord: avhoppare, avhopparverksamhet, kriminell livsstil, sociala insatsgrupper

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till intervjupersonerna som deltagit i studien och som har delat med sig av sina upplevelser och erfarenheter, det har varit otroligt givande och intressant. Vi vill även tacka vår kontaktperson på SIG som hjälpt oss i processen att nå intervjudeltagare. Vi vill också rikta ett stort tack till FoU Nordväst, Institutet för framtidsstudier och Stockholm Stad för den hjälp och stöd de bidragit med. Slutligen vill vi rikta ett stort tack till vår handledare som stöttat och hjälpt samt bidragit med viktiga insikter under arbetets gång.

Den här uppsatsen har genomförts av två författare som båda ansvarar för studiens alla delar.

Moa Karlsson & Alva Engstrand.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte & Frågeställningar	2
1.2 Begrepp	2
1.2.1 Avhoppare	2
1.2.2 Avhopparverksamhet	2
1.2.3 Kriminella grupperingar	3
1.3 Disposition	3
1.4 Bakgrund	3
1.4.1 Avhopparverksamheter	3
1.4.2 Sociala insatsgrupper	4
2. Tidigare forskning	5
2.1 Sökprocess	6
2.2 Att lämna kriminalitet och kriminella grupperingar	7
2.3 Avhopparverksamhetens stöd under avhopparprocessen	10
3. Teori	12
3.1 Teorin om sociala band	12
4. Metod	13
4.1 Socialkonstruktivism	13
4.2 Forskningsdesign	13
4.3 Urval	14
4.4 Tillvägagångssätt	16
4.5 Analysmetod	18
4.6 Etik	19
4.6.1 Informationskravet	20
4.6.2 Samtyckeskravet	20
4.6.3 Konfidentialitetskravet	20
4.6.4 Nyttjandekravet	21
4.7 Tillförlitlighet och generaliserbarhet	21
5. Resultat	23
5.1 Stöd	23
5.2 Boende/En stabil bas	25
5.3 Jobb/Sysselsättning	27
5.4 Mognad	29
5.5 Motivation	30
6. Diskussion	31
6.1 Sammanfattning	31
6.2 Resultatdiskussion	32
6.3 Slutsatser	36
6.4 Fortsatt forskning	36

Litteraturförteckning	37
Bilagor	40
<i>Bilaga 1 Intervjuguide</i>	40
<i>Bilaga 2 Informationsblankett</i>	42
<i>Bilaga 3 Samtyckesblankett</i>	43

1. Inledning

Kriminella nätverk och gäng har blivit en frekvent del inom politiken och media. Enligt Polismyndigheten har de kriminella nätverken i Stockholm de senaste åren ökat från 39 nätverk 2015 till 52 nätverk 2021 och våldet i den kriminella miljön har blivit grövre (Polismyndigheten, 2021, s. 6). Avhopparverksamheter har blivit en större del av arbetet för att bekämpa kriminella nätverk och gäng, att hjälpa och bistå med stöd till de personer som vill lämna dessa grupperingar kan bidra med vinster på ett samhällsplan men även på individnivå (Brottsförebyggande rådet, 2016, s. 7). I och med denna ökning av kriminella nätverk och avhopparverksamheternas alltmer centrala roll i det brottsbekämpande arbetet, finns det ett behov av utvärdering av dessa verksamheter vars arbete handlar om att bidra med stöd och hjälp för de som vill lämna den kriminella miljön.

Denna studie görs i samarbete med FoU Nordväst, Institutet för framtidsstudier (IFFS) och Stockholm stad som just nu bedriver ett separat forskningsprojekt om sociala insatsgrupper i Stockholm, där syftet är att öka kunskapen om sociala insatsgrupper (SIG) som behandlingsinsats.

Den här studien avser att undersöka avhopparverksamheten inom sociala insatsgrupper (SIG) utifrån de yrkesverksammas perspektiv. Studiens syfte är att undersöka hur de yrkesverksamma inom SIG upplever att sociala insatsgruppers avhopparverksamhet fungerar, samt vilka faktorer som de anser vara avgörande för deltagarna i processen att lämna den kriminella livsstilen. Detta kommer sedan att kopplas till teorin om sociala band. Den växande betydelsen av avhopparverksamheter för arbetet mot kriminella gäng gör att detta ämne är aktuellt att undersöka (Brå, 2016, s. 7). Studien kommer att bidra med en insyn i SIG:s avhopparverksamhet och hur denna upplevs av de yrkesverksamma samt ge svar på vad som de yrkesverksamma anser vara betydelsefullt för att hjälpa deltagarna att ta sig ur kriminaliteten. Studiens resultat kan sedan användas för fortsatt utveckling och förbättring av SIG som behandlingsinsats. Genom att utgå från de yrkesverksammas perspektiv bidrar studien med relevant och viktig information kring vad de anser vara betydelsefulla insatser, vilka insatser som bör prioriteras och hur insatserna kan anpassas efter brukarens behov.

1.1 Syfte & Frågeställningar

Syftet med den här studien är att undersöka avhopparverksamheten inom sociala insatsgrupper i Stockholm utifrån de yrkesverksammas perspektiv. Studien avser att undersöka hur yrkesverksamma inom sociala insatsgrupper (SIG) upplever att stödet bemöter deltagarnas behov samt vilka faktorer de anser vara avgörande för att hjälpa deltagarna.

Frågeställningar:

- Vad var enligt de yrkesverksamma avgörande faktorer för att deltagare ska kunna lämna den kriminella livsstilen samt upprätthålla en icke-kriminell livsstil? Kan dessa faktorer kopplas till teorin om sociala band?
- Hur upplever yrkesverksamma att sociala insatsgrupper möter avhopparnas behov för att kunna lämna kriminaliteten?

1.2 Begrepp

Avhoppare, avhopparverksamhet och kriminella grupperingar har inte allmänt etablerade definitioner, utan dessa definitioner är ofta breda och otydliga (Brå, 2016, s. 21). I studien har således avgränsningar vad gäller begreppen gjorts för att förtydliga vad begreppen innebär i förhållande till vad studien avser att undersöka. Nedan presenteras vad som avses med begreppen avhoppare, avhopparverksamhet och kriminella grupperingar i den här studien.

1.2.1 Avhoppare

Med begreppet avhoppare avses en person som har tillhört eller haft koppling till en kriminell gruppering, nätverk eller någon form av organiserad brottslighet, vilket bidrar med svårighet och ibland risk för bestraffning för utträde (Brå, 2016, s. 21). För att klassas som avhoppare ska personen vara motiverad till att lämna kriminaliteten och den kriminella grupperingen (Brå, 2016, s. 21).

1.2.2 Avhopparverksamhet

Med avhopparverksamhet avses verksamheter vars huvudsakliga uppgifter och mål är att hjälpa och stödja personer som vill lämna en kriminell gruppering, nätverk eller någon form av organiserad brottslighet (Brå, 2016, s. 21). I studien kommer endast

yrkesverksamma inom sociala insatsgruppers avhopparverksamhet att delta och avhopparverksamhet kommer att hanteras i förhållande till SIG:s upplägg.

1.2.3 Kriminella grupperingar

Även kriminella grupperingar är ett svårdefinierat begrepp, en för snäv definition riskerar att exkludera viktiga aspekter, således kommer vi att använda en bred definition av kriminella grupperingar för att inkludera alla olika aspekter. Med kriminella grupperingar avses en gruppering av individer där grov brottslighet sker på ett mer eller mindre organiserat sätt och där det inom gruppen finns gruppnormer samt att det finns risk för bestraffning för utträde ur gruppen (Brå, 2016, s. 21).

1.3 Disposition

Denna studie är uppdelad i sex olika kapitel med tillhörande underrubriker. Det inledande kapitlet går igenom studiens syfte och frågeställningar, redogör för begrepp som kommer att användas i undersökningen samt presenterar en bakgrund till studien. Kapitel två redogör för tidigare forskning kopplat till processen att lämna kriminalitet och kriminella grupperingar samt tidigare forskning om avhopparverksamheters stöd i avhopparprocessen. Därefter följer det tredje kapitlet där teorin om sociala band presenteras då denna studie utgår ifrån denna teori. Det fjärde kapitlet utgörs av en metoddel som bland annat beskriver och diskuterar vetenskapsteoretisk utgångspunkt, metodval, urval, analysmetod, etik, tillförlitlighet och generaliserbarhet. I det femte kapitlet presenteras studiens resultat varpå detta vidare diskuteras i kapitel sex.

1.4 Bakgrund

1.4.1 Avhopparverksamheter

Arbetet med att bekämpa kriminella grupperingars brottslighet har varit en högt prioriterad politisk fråga de senaste åren, i och med detta har fler metoder utvecklats för att bemöta problemet. En av metoderna som fått mycket fokus är avhopparverksamheter, där arbetet handlar om att hjälpa individer att lämna den kriminella livsstilen (Brå, 2016, s. 7). Genom att hjälpa människor att lämna dessa kriminella grupperingar kan man bidra med vinster på individnivå men även på ett samhällsplan. Det finns flera olika verksamheter som erbjuder stöd till avhoppare, de existerar på lokal och nationell nivå och kan antingen ske via specifika avhopparverksamheter eller via reguljär offentlig

verksamhet (polis, kriminalvård, socialtjänst) (Brå, 2016, s. 10). Det finns både myndighetsdrivna och icke myndighetsdrivna avhopparverksamheter, exempel på myndighetsdrivna avhopparverksamheter är polisens avhopparverksamhet i Stockholm och Konsultationsteamet i Malmö (Brå, 2016, s. 36). Exempel på icke myndighetsdrivna avhopparverksamheter är Fryshusets Passus och Vision 24. Brå publicerade år 2016 rapporten *Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar - en nationell kartläggning* där de gjorde en sammanställning av de olika stöd som finns för avhoppare i Sverige, någon sådan sammanställning existerade inte innan. Syftet med Brås rapport var att öka kunskapen om det skydd och stöd som finns för avhoppare samt att bidra till att förbättra och utveckla de insatser som berör området (Brå, 2016, s. 18). De olika verksamheterna för avhoppare skiljer sig i vissa aspekter såsom målgrupp, struktur och arbetssätt, dock har Brå (2016, s. 9–10) identifierat tre gemensamma nämnare som gäller för de flesta verksamheterna, dessa är:

1. Genomförande av en kartläggning av klientens behov.
2. Tilldelar en kontaktperson till klienten som ger samtalsstöd och praktiskt stöd, samt som kan hjälpa denna med sociala nätverk.
3. Hjälper till med att skapa och bibehålla kontakt mellan klienten och myndigheter eller andra aktörer.

En annan faktor för avhopparverksamheterna är att klienterna inte ska bruka droger eller delta i kriminalitet på något sätt. Ibland behövs det även finnas en konkret hotbild mot personen eller att klienten gör en polisanmälan för att få hjälp från verksamheten, detta gäller dock endast vissa verksamheter (Brå, 2016, s. 10).

1.4.2 Sociala insatsgrupper

2007 påbörjade regeringen en nationell satsning mot grov organiserad brottslighet, sex experter fick i uppdrag av Justitiedepartementet att ta fram förslag till åtgärder för en effektivare bekämpning av den grova organiserade brottsligheten. De inledande förslagen presenterades 2008 i promemorian *Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag* (Ds 2008:38). I promemorian presenterades förslag på åtgärder till olika myndigheter kring förstärkta insatser mot kriminella gruppers brottslighet. Året efter (2009) följdes detta upp av Statens offentliga utredningar (SOU) i rapporten *Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp* (SOU 2010:15). Ett av de förslag som presenterades av SOU var arbetssättet med sociala insatsgrupper (SIG). Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen fick i samband med detta i

uppdrag av regeringen att påbörja en pilotverksamhet för SIG i 12 områden i Sverige för att sedan utvärdera dessa. SIG beskrivs av Socialstyrelsen som en lokal samverkansform mellan olika aktörer som exempelvis socialtjänst, polis, skola och andra myndigheter (Socialstyrelsen, 2020, s. 7). Dessa myndigheter syftar till att tillsammans inom SIG erbjuda individanpassat stöd till ungdomar med en risk att utveckla en kriminell livsstil, som står inför risk att återfalla i allvarlig brottslighet eller som behöver hjälp att lämna en kriminell livsstil (Socialstyrelsen, 2020, s. 7). Stödet samordnas under socialtjänstens ledning i individens kommun. SIG är främst ämnat för ungdomar och unga vuxna med indikerad och allvarlig brottslighet, men de sociala insatsgrupperna har utvecklats och även kommit att inrikta sig på vuxna individer och deras kriminalitet. SIG bedriver sitt arbete på olika sätt, men de gemensamma dragen för arbetet är:

- En reguljär organisation finns för samverkan mellan aktörer i arbetet med ungdomar på individnivå.
- Samordningen mellan arbetet och aktörerna hanteras av Socialtjänsten.
- Det finns en gemensam, individuell åtgärdsplan där insatserna för individen beskrivs.
- Ungdomen/vårdnadshavarna samtycker till att de olika aktörerna får lämna information om ungdomen till varandra (Socialstyrelsen, 2020, s. 12).

Arbetet med den grova organiserade brottsligheten har blivit en alltmer central del i det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet och för att fortsätta utveckla arbetet krävs fortsatt forskning samt utvärderingar av verksamheten. De sociala insatsgrupperna för vuxna är nu under utvärdering av Institutet för framtidsstudier (IFFS) och Stockholm stad och denna studie avser att bidra med ett perspektiv på hur yrkesverksamma inom SIG upplever att verksamheten möter deltagares behov i avhoppprocessen som en del i den fortsatta utvecklingen.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras tidigare forskning gällande avhopparverksamhet och avhopp från den kriminella livsstilen och kriminella grupperingar. Kapitlet inleds med en beskrivning av sökprocessen. Sedan presenteras tidigare forskning som är indelat i underrubrikerna *Att lämna kriminalitet och kriminella grupperingar* som inkluderar forskning om avhoppprocessen samt *Avhopparverksamhetens stöd under avhoppprocessen* som innehåller forskning om viktiga stödinsatser från verksamheter.

Kapitlet består främst av internationell forskning men inkluderar även en nationell kartläggning utförd av Brå.

2.1 Sökprocess

För att hitta tidigare forskning har sökportalen Discovery använts som är en söktjänst som inkluderar flera olika databaser. Genom Discovery användes sedan följande sökord för att hitta tidigare forskning: desistance from crime (3 849 träffar), desistance from gangs (607 träffar), desistance from organized crime (37 träffar), leaving gangs (2 019 träffar). Dessa sökord resulterade i ett stort antal träffar och innehöll mycket litteratur och forskning som inte var relevant för vårt område. Därför specificerade vi våra sökningar genom att kombinera sökorden. Vi använde oss även av funktionen ”peer reviewed” för att hitta vetenskaplig litteratur som genomgått en vetenskaplig granskning och därmed håller en viss kvalitet. Detta resulterade i allt mindre träffar och i litteratur och forskning som var relevant för vårt område. För att avgöra om forskningen var relevant lästes studiernas sammanfattning. Via den forskning som hittades kunde vi sedan använda oss utav deras källor för att hitta mer relevant litteratur, genom så kallade kedjesökningar. Med kedjesökningar menas att man utifrån de källor man hittar kan finna ny relevant litteratur genom dess hänvisningar och referenser (Rienecker & Stray Jörgensen, 2017, s. 151).

I vårt sökande efter forskning och litteratur så fann vi Sampson och Laub relevanta för vårt område då Sampson och Laub bedrivit mycket forskning kring området brottslighet och att lämna kriminalitet och kriminella grupperingar. För att specifikt hitta litteratur som Sampson och Laub själva är författare till har sökfunktionen ”AU författare” använts för att begränsa sökningen. Detta resulterade i 31 träffar. För att hitta den forskning som var av relevans utav dessa träffar läste vi studiernas sammanfattning och valde sedan ut en vetenskaplig artikel som upplevdes relevant utifrån studiens teoretiska ram.

Brottsförebyggande rådets hemsida har använts för att hitta forskning om avhopparverksamhet ur svensk kontext. Brottsförebyggande rådet är en myndighet som jobbar på uppdrag av regeringen med bland annat att bedriva forskning (Brå, 2022). På Brottsförebyggande rådets hemsida användes sökfunktionen för att söka på ordet ”avhoppare” vilket resulterade i 14 träffar. Genom sökningen påträffades mest rapporter om specifika avhopparverksamheter och specifika målgrupper. Vidare valde vi att utgå

ifrån en av Brås rapporter som presenterade en övergripande bild av det befintliga stödet inom avhopparverksamheter i Sverige.

2.2 Att lämna kriminalitet och kriminella grupperingar

Det finns olika bidragande faktorer till varför en individ väljer att lämna kriminalitet och gäng men när en individ blir äldre blir det ofta naturligt att sluta begå brott, det är endast en liten del som fortsätter att begå brott i vuxen ålder (Brå, 2009, s. 8). Samtidigt vet man från tidigare forskning att den främsta prediktionen för framtida kriminellt beteende är tidigare kriminellt beteende (Carlsson, 2014, s. 14). Vidare förklarar Carlsson att denna motsägelse samt varför lagöverträdare fortsätter att begå brott samt varför och hur de slutar med kriminalitet är något som livsloppskriminologin huvudsakligen försökt att förklara. Inom livsloppskriminologin är human agency (agens) ett av de mest centrala begreppen för att förklara en individs upphörande med brott, agens handlar om att individen måste ha en egen vilja för att kunna upphöra med brottslighet (Carlsson, 2014, s. 109). Vidare menar Carlsson att det finns olika omständigheter som påverkar individens vilja, en av dessa är övergången till vuxenlivet, exempelvis blir det konventionella livets fördelar och brottslighetens nackdelar mer framträdande. Här blir praktiska delar som normalt inkluderas i vuxenlivet viktiga, såsom arbete och familjebildning (Carlsson, 2014, s. 109). Viljan är således avgörande för att en individ ska lyckas upphöra med brott, dock är viljan sällan själv tillräcklig utan individens vilja måste mötas av strukturella möjligheter.

Hill, Lui och Hawkins (2001, s. 3) longitudinella studie i Denver, Seattle och Rochester visade på att deltagande i gäng sällan blir långvarigt och att många lämnar tidigt. Studien visade att majoriteten (69%) av individerna uppger att de stannat i gänget i 1 år eller mindre och endast 0,8% stannade 5 år eller längre. Hill, m.fl. (2001, s. 3) skriver att detta överensstämmer med Esbensen, Huizinga och Weiher's (1993) studie av ungdomar i Denver, i studien visades att av de 9–11% som blev medlemmar i gäng, stannade 67% endast 1 år eller mindre.

Det finns olika vägar för individer att lämna gäng, antingen kan de lämna med hjälp av en verksamhet eller på egen hand. Pyrooz, Decker och Webb (2014, s. 493) presenterar resultat från Decker och Lauritsens studie från 2002 där de kommit fram till att individer som lämnar självmant antingen lämnar gänget abrupt eller börjar distansera sig från gänget. Processen där individen distanserar sig från gänget brukar börja med att individen

gradvis spenderar mindre tid med gänget genom att istället börja delta i konventionella aktiviteter, som exempelvis jobb eller familj (Pyrooz, m.fl., 2014, s. 493–494). När en individ abrupt lämnar gänget involverar det ofta att flytta ifrån området eller att flytta till en ny stad, för den som vill lämna ett gäng är det i vissa fall centralt att bryta med banden till det gamla området eftersom det annars kan ha en negativ inverkan på individens avhoppprocess (Decker & Pyrooz, 2011, s. 419).

Flera studier har undersökt processen att lämna kriminella gäng och de faktorer som bidrar till att individerna väljer att lämna gänget. Decker och Pyrooz (2011, s. 417), undersökte vilka faktorer som var centrala i processen att lämna gäng, i sin studie fann de olika push- och pull-faktorer. Push-faktorer grundade sig i att individen ville ta avstånd från tidigare livsstil, det var faktorer som var påtryckande för att lämna gänget (Decker & Pyrooz, 2011, s. 420). Att vara trött på livsstilen, känna press från polisen, vara traumatiserad från brottsligheten och att ha en vilja att undvika bråk och våld kan kopplas till push-faktorer. Pull-faktorerna grundade sig i att individen prioriterade andra viktiga saker, dessa kunde vara befintliga eller något som individen strävar efter att uppnå (Decker & Pyrooz, 2011, s. 418). Pull-faktorer var faktorer som var dragande för att lämna gänget, dessa faktorer tog sig uttryck genom en önskan om ett konventionellt liv, mognad, familjeansvar, karriärmöjligheter eller att grupperingen föll isär. Decker och Pyrooz fann också stöd för betydelsen av dessa faktorer relaterat till lämnandet av kriminalitet och gäng i forskning av Sampson och Laubs (2003), Petersilia (2003) och Maruna (2001).

Brottsförebyggande rådet (2016, s. 7) har genomfört en nationell undersökning som avsåg att kartlägga tillgången till stöd för avhoppare i Sverige. I kartläggningen utförd av Brå (2016, s. 30), som bland annat bygger på intervjuer med avhoppare och avhopparverksamheter, så framkommer det av intervjuerna tre huvudfaktorer till varför avhoppare väljer att lämna kriminella grupperingar. Dessa tre huvudfaktorer utgörs av att man ledsnat på den kriminella livsstilen, att man utsatts för hot och våld kopplat till konflikter i grupperingarna samt familjeband. De tre huvudkategorierna som Brå (2016, s. 30) redogör för är i enighet med Decker och Pyrooz (2011, s. 417) push- och pull-faktorer. Att ha tröttnat på den kriminella livsstilen samt faktorn hot och våld kan jämföras med de push-faktorer som Decker och Pyrooz (2011, s. 420) presenterar. Familjebandens påverkan på processen att lämna kriminella grupperingar kan i sin tur kopplas till Decker & Pyrooz (2011, s. 418) pull-faktorer.

Bolden (2013, s. 473) undersökte inträdet i och lämnandet av gäng i Bexar County, Texas och Orange County, Florida. I studien framkom det att en nära vän eller familjemedlems död var en bidragande faktor till att lämna gänget, andra faktorer som var bidragande för att lämna gänget var mognad, en vilja att ha ett mer konventionellt liv och en allmän rädsla för fara (Bolden, 2013, s. 486). Bolden (2013) samt Decker och Pyrooz (2011) kom i sina studier båda fram till att mognad, en önskan om ett mer konventionellt liv och en trötthet/rädsla för fara och våld var centrala faktorer för att kunna lämna gänget och den kriminella livsstilen. Slutsatserna av Brottsförebyggande rådets nationella undersökning stämmer även in med dessa.

Forskning av Sampsons och Laub (1990, s. 625) visar att både jobbknytningar och en stark relation till sin partner bidrar till en avhållsamhet från kriminalitet. Sampson och Laub kunde med sin studie påvisa ett samband där ju starkare band till jobb och familj som existerade desto mindre brott begicks. Genom detta resultat vill Sampson och Laub framhäva att event och skeenden i vuxen ålder har en stor betydelse för förändringar i kriminaliteten.

På samma sätt som Sampsons och Laub (1990, s. 625) påvisar betydelsen av band till familjen i vuxen ålder så påvisar en studie av Copps m.fl. (2020, s. 320) vikten av kopplingar till familjen även i ung ålder när det kommer till processen att lämna kriminalitet. Resultatet av Copps m.fl. (2020, s. 320) studie visar att ett ökat stöd samt närhet till föräldrarna/familjen och en minskad koppling till kriminella vänner var signifikant associerat med minskningar av den självrapporterade brottsligheten hos ungdomar.

Att familjen är en viktig del i processen att lämna kriminella grupperingar konstateras i studier av både O'Neal m.fl. (2016, s. 54) och Decker m.fl. (2014, s. 288). Resultatet av O'Neals m.fl. (2016, s. 54) studie visade att familjen utgör den viktigaste faktorn för att lämna kriminella grupperingar. Detta följt av arbete som utgör den näst viktigaste faktorn i O'Neals m.fl. (2016, s. 54) studie. Även i Deckers m.fl. (2014, s. 288) studie innehar familjen rollen som en av de faktorer som har störst påverkan på processen att lämna kriminella grupperingar. Studien visade även att arbete i vissa fall utgör en av de mest betydelsefulla faktorerna för avhopparprocessen. Med detta resultat menar Decker m.fl. (2014, s. 288) att avhopparverksamheter och interventioner bör fokusera på att stärka och öka prosociala band för att hjälpa personer att lämna kriminella grupperingar.

2.3 Avhopparverksamheters stöd under avhopparprocessen

Studier visar att många lämnar kriminalitet och kriminella grupperingar på egen hand genom naturliga processer eller på eget initiativ, exempelvis genom mognad och förändrade prioriteringar (Decker & Pyrooz, 2011, s. 418). Det finns dock avhopparstöd som erbjuder hjälp och stöd till individer som vill lämna kriminalitet och kriminella grupperingar (Brå, 2016, s. 9).

Resultatet av Brottsförebyggande rådets nationella kartläggning visar att många av de individer som befinner sig i grupperingar inte vet om att det finns avhopparverksamheter som vänder sig till dem (Brå, 2016, s. 106). Enligt Brås rapport lägger heller inte avhopparverksamheterna ned några större resurser på att nå ut till fler eventuella avhoppare. Genom mer information om vilka avhopparverksamheterna är och hur de fungerar skulle allt fler kunna vända sig till dessa för att få hjälp och stöd i processen att lämna kriminaliteten och kriminella grupperingar.

Brås nationella undersökning (2016, s. 14) visar bland annat att boende är en av de insatser som är av störst vikt och som det finns ett stort behov av hos många avhoppare. Den problematiska bostadsmarknaden resulterar dessvärre i att det blir svårt för verksamheter att tillhandahålla långvariga boenden åt avhoppare (Brå, 2016, s. 14). Brå (2016, s. 15) skriver däremot att verksamheter i stället kan erbjuda annat stöd för att hjälpa avhoppare med boendesituationen såsom att hjälpa avhoppare med kontakt med exempelvis hyresvärdar eller att på andra sätt stötta och hjälpa avhopparna i processen att nå en bostad.

Av Brås rapport framkommer även att insatserna i avhopparverksamheter i Sverige stämmer överens med både forskning på området men även med avhopparnas egen syn (Brå, 2016, s. 107). Det vill säga att avhopparverksamheter bör erbjuda många olika insatser som sträcker sig över allt ifrån arbete och bostad till samtalsstöd och hjälp med sociala nätverk.

Vilka punkter som bör inkluderas i interventioner och program som avser att hjälpa individer att lämna gäng sammanställdes av Young och Gonzalez (2013). Denna sammanställning baseras på tidigare forskning om vad som fungerat effektivt för att lämna och hålla sig borta från kriminalitet och missbruk (Young & Gonzalez, 2013, s. 3). Young och Gonzalez sammanställda modell fokuserar övergripande på att identifiera och att ta bort barriärer som kan utgöra hinder för den som vill lämna gäng och ersätta dessa

med andra lämpliga åtgärder som kan bidra till en återintegrering in i samhället. Syftet är att modellen ska forma insatser som avser att hjälpa personer som vill lämna kriminella grupperingar och att erbjuda avhopparna medel för att på lång sikt kunna hålla sig borta från grupperingar och kriminalitet. Det första steget enligt Young och Gonzalez (2013, s. 3) är som tidigare nämnt att identifiera och eliminera barriärer som hindrar återintegrering i samhället. Dessa barriärer kan utgöras av hot om våld från gängmedlemmar, externa symboler såsom kläder, tatueringar med mera som gör att man kopplas till gänget, att man har en stark identitet som gängmedlem, mental ohälsa eller missbruk, ett beroende av gänget för socialt stöd eller familjemedlemmar som tillhör gäng (Young & Gonzalez, 2013, s. 3–5). I nästa steg bör insatser rikta sig mot åtgärder som kan hjälpa personen att lämna kriminella grupperingar. Det kan handla om att hjälpa personen att arbeta med sin självbild och identitet, hjälpa personen att sätta och nå mål, skapa en tillgång till utbildningsmöjligheter, ekonomiska möjligheter eller jobbmöjligheter, finnas som ett stöd och stötta att personen befinner sig i förändring samt att stärka banden till familjen (Young & Gonzalez, 2013, s. 5–8). Young och Gonzalez sammanställda punkter beskriver vad som behövs inom verksamheter för att dessa framgångsrikt ska kunna hjälpa personer att lämna kriminella grupperingar och den kriminella livsstilen. Detta blir relevant för denna studie som avser att undersöka avhopparverksamheten inom SIG utifrån hur verksamheten och dess insatser möter deltagarnas behov i avhopparprocessen.

Nugent & Schinkel (2016, s. 572), fann i sin studie *The pains of desistance* att individer som lämnar kriminella grupperingar ofta upplevde isolering och ensamhet. För att individerna skulle hålla sig borta från kriminalitet och gänget, bröt de kontakten med tidigare vänner som fortfarande var inblandade i kriminalitet. Individerna upplevde också att de var mer sårbara för straffrättslig inblandning och höll sig därför borta från aktiviteter där det fanns frestelse och risker vilket ledde till att många bara stannade hemma för att undvika detta. Nugent & Schinkel (2016, s. 579) menar att lämnandet av ett gäng kan vara isolerande och att denna självisolering och ensamhet i sin tur kan leda till depression och självskadebeteende. Ytterligare något som är centralt för verksamheter som arbetar med att ge stöd och hjälp till avhoppare är således att bistå med en kontaktperson som kan hjälpa med denna ensamhet och hjälpa avhopparen att hitta mer positiva kamratgrupper och konventionella fritidsaktiviteter (Young & Gonzalez, 2013, s. 8).

3. Teori

I detta kapitel presenteras Travis Hirschis teori om sociala band för att sedan följas av en redogörelse för hur teorin kommer att användas i arbetet.

3.1 Teorin om sociala band

Travis Hirschis (2007, s. 16) teori om sociala band avser att förklara avhållsamhet från brott. Teorin beskriver betydelsefulla faktorer, olika sociala band, som gör att individer håller sig borta ifrån illegala handlingar. Teorin bygger på fyra huvudelement; attachment, commitment, involvement och beliefs. Attachment handlar om *anknytning* till konventionella relationer, personer och aktiviteter i ens omgivning som gör att man identifierar sig med dessa, delar normer och värderingar samt bryr sig om omgivningens åsikter och förväntningar (Hirschi, 2007, s. 18). Det kan exempelvis röra sig om anknytningar till familjen, vänner eller skolan. Commitment står för *åtaganden* och investeringar i samhällsordningar såsom skola eller jobb (Hirschi, 2007, s. 20). Ju större dessa investeringar är desto mer riskerar man att förlora genom att begå brottsliga handlingar. Åtaganden skapar även krav och förväntningar på individen som denne måste upprätthålla. Inom teorin sociala band anses därav åtaganden vara en de faktorer som bidrar till en avhållsamhet från brott. Involvement står i sin tur för *delaktighet* och engagemang i konventionella aktiviteter (Hirschi, 2007, s. 22). Att delta i föreningsliv, engagera sig i skolan eller arbetet eller att spendera tid med familj och vänner är exempel på tidskrävande aktiviteter. Ju större involveringen i dessa aktiviteter är desto mindre tid finns det över till att engagera sig i annat såsom illegala aktiviteter. Det fjärde huvudelementet beliefs handlar om *övertygelse* om konventionella normer och värderingar så väl som en positiv inställning till rättsväsendet, lagar, regler samt åsikten om att dessa är moraliskt korrekta och bör följas (Hirschi, 2007, s. 23).

Enligt Travis Hirschis teori är närvaron av dessa sociala band viktiga för att en individ inte ska begå brott. Ju svagare dessa band är desto större är risken att en individ begår lagöverträdande handlingar. Teorin syftar alltså på att kriminalitet och avvikande beteende är ett resultat av svaga sociala band eller avsaknaden av dessa.

Eftersom teorin om sociala band innebär att en individ med svaga sociala band har större risk att hamna i kriminalitet, anser vi att teorin är av användning i denna studie. SIG:s avhoppbarverksamhet syftar till att erbjuda hjälp till individer som vill lämna

kriminaliteten. De faktorer som de yrkesverksamma anser vara avgörande och om dessa kan kopplas till de olika sociala banden samt hur dessa påverkat deltagare inom SIG:s avhopparverksamhet är därför av stort intresse. Teorin om sociala band kommer att knytas in i intervjuguiden och genom intervjuerna vill vi se hur yrkesverksamma inom SIG upplever att avhopparnas sociala band har påverkats av kriminaliteten.

4. Metod

I detta kapitel redogörs för forskningsprocessen. Kapitlet inleds med en presentation av den vetenskapsteoretiska utgångspunkten och följs sedan av en presentation av forskningsdesignen. Därefter redogörs för urvalsprocessen, tillvägagångssättet och analysmetoden. Kapitlet avslutas med en redogörelse för och diskussion kring etiska överväganden samt en redogörelse för och diskussion kring tillförlitlighet och generaliserbarhet.

4.1 Socialkonstruktivism

Denna studie utgår ifrån en socialkonstruktivistisk utgångspunkt. Syftet med studien är att undersöka hur yrkesverksamma inom avhopparverksamheten sociala insatsgrupper (SIG) anser att verksamheten fungerar för att hjälpa avhopparna i avhoppprocessen, samt vilka faktorer som de anser vara avgörande för att lämna kriminaliteten. Studien avser att fånga de yrkesverksammas perspektiv utifrån deras sociala realitet. Syftet är alltså inte att nå en objektiv och fullständig sanning utan att få tillgång till de yrkesverksammas föreställningar om den sociala verkligheten och dess företeelser (Bryman, 2018, s. 58). Vidare skriver Bryman att man inom socialkonstruktivismen ser på verkligheten och uppfattningen om den som socialt konstruerad av människor. Vi skapar vår verklighet och kunskap genom interaktioner och socialt samspel. Kunskap ska inom denna utgångspunkt inte ses som något definitivt och slutgiltigt. En socialkonstruktivistisk utgångspunkt lämpar sig därför bra till denna studie som avser att spegla yrkesverksammas specifika uppfattning och tolkning.

4.2 Forskningsdesign

För att besvara de frågeställningar som den här studien avser att undersöka användes en kvalitativ metod. Bryman (2018, s. 455) beskriver hur den kvalitativa forskningen bygger på en tolkningsinriktad kunskapsteoretisk ståndpunkt där fokus ligger på att undersöka och få förståelse om den sociala verkligheten och hur den uppfattas samt tolkas av

deltagare i en viss miljö. Detta stämmer väl överens med syftet i denna studie som avser att undersöka de yrkesverksammas perspektiv och egna upplevelser av sociala insatsgrupper och om deras syn på processen att lämna kriminalitet.

För att få tillgång till de yrkesverksammas egna uppfattningar och perspektiv genomfördes intervjuer. Intervjuer beskrivs av Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2013, s. 56) som en bra metod för att få tillgång till information om ett ämne utifrån andras synvinklar. Den intervjuform som tillämpades i den här studien var semistrukturerade intervjuer. I en semistrukturerad intervju utgår man ifrån en intervjuguide som innehåller vissa frågor eller teman som ska beröras under intervjun (Bryman, 2018, s. 563). Intervjuguiden ger intervjun en struktur samtidigt som upplägget är relativt fritt. Ordningen på frågorna i intervjun behöver inte punktligt följa ordningen i intervjuguiden och frågor som inte finns med i intervjuguiden kan också ställas. Det betyder att följdfrågor och ämnen som inte är inkluderade i intervjuguiden kan komma att beröras under intervjun. Användandet av semistrukturerade intervjuer lämnar ett utrymme för intervjudeltagarna att fritt formulera sig och utforma svaren på frågorna. Bryman (2018, s. 563) beskriver att "Tonvikten ska också ligga på hur intervjupersonen uppfattar och tolkar frågor och skeenden...". Centralt inom denna intervjumetod är intervjupersonernas egna förståelser och upplevelser vilket är det som studien avser att undersöka. Vidare har en intervjuguide till denna studie sammanställts av Institutet för framtidsstudier (IFFS) som innehåller teman och frågor som vi i intervjuerna kommer att utgå ifrån. Intervjuguiden presenteras närmare i detalj som bilaga (se bilaga 1).

4.3 Urval

Urvalet till denna studie baseras på studiens syfte och frågeställningar. Eftersom studien avser att undersöka åsikter, upplevelser och tankar hos de yrkesverksamma inom SIG:s avhoppningsprogram var det personal inom SIG som tillfrågades om intervjudeltagande. Denna studie görs som tidigare nämnt i samarbete med bland annat FoU Nordväst som bistod med en kontaktperson på SIG som vi sedan kontaktade för att få hjälp med att hitta deltagare till studien. Kontaktpersonen på SIG var väl informerad om syftet och forskningsfrågorna i studien och skickade förfrågan om deltagande till personal inom SIG som kunde besvara studiens forskningsfrågor. Personer som ville delta svarade på förfrågan och vår kontaktperson kopplade sedan ihop oss med de som ville delta i studien. Totalt sett ville fyra personer ställa upp på intervju och delta i studien. Intervjudeltagarna

arbetar inom SIG i olika stadsdelar i Stockholm, de olika stadsdelarna kommer inte att nämnas på grund av anonymitetsskäl. Samtliga intervjudeltagare ingår i den SIG verksamhet som arbetar med myndiga personer. Intervjudeltagarnas kön och ålder kommer heller inte att redovisas med anledning av att vi vill bibehålla deltagarnas anonymitet.

Urvalsprocessen har präglats av svårigheter med att få tag på deltagare som vill ställa upp på intervju, inte minst på grund av tidsaspekten samt att urvalsgruppen är begränsad. Inom kvalitativa metoder finns det ingen tydlig gräns för hur många som bör intervjuas men Malterud m.fl. (2016, s. 1753) skriver om begreppet information power som kan användas som ett kvalitetskriterium. Ju högre nivå av information power som urvalet har desto färre intervjudeltagare behövs och vice versa (Malterud m.fl., 2016, s. 1754). Vidare skriver Malterud m.fl (2016, s. 1754) om vad som påverkar nivån av information power i en studie, nämligen studiens syfte, urvalets specificitet, användandet av en etablerad teori, kvaliteten på intervjuerna och användandet av analysstrategi. När det kommer till studiens syfte så kräver ett bredare och mer generellt syfte ett större urval medan ett snävare och mer specifikt syfte inte alls kräver ett lika stort urval (Malterud m.fl., 2016, s. 1754). Syftet med denna studie är att fånga hur de yrkesverksamma ser på vilka faktorer som är betydande för processen att lämna en kriminell livsstil samt de yrkesverksammans uppfattning om hur SIG kan möta deltagarnas behov. Vår studie avser därmed inte att bidra med en generell uppfattning om avhoppprocessen utan vårt syfte är mer snävt inriktat på de yrkesverksammans bild. Därmed kräver detta inte ett lika stort urval.

Även urvalsgruppens specificitet spelar en roll för hur stort urvalet bör vara. Utgår syftet ifrån att undersöka en bred och inte så specifik grupp av människor kräver detta ett stort urval, utgör syftet däremot att undersöka en mer specifik och begränsad grupp kräver detta ett mindre urval (Malterud m.fl., 2016, s. 1755). Syftet med denna studie är att specifikt undersöka de yrkesverksammans perspektiv inom SIG vilket är en begränsad grupp av personer. Vidare kräver detta ett mindre antal intervjuer för att fånga perspektivet från denna specifika grupp av yrkesverksamma.

Fortsättningsvis påverkar även studiens teoretiska bakgrund graden av information power och hur stort urvalet bör vara (Malterud m.fl., 2016, s. 1755). Ifall en studie vilar på en etablerad teoretisk bakgrund krävs ett mindre urval för att nå en hög grad av information

power. Teorin om sociala band som används inom denna studie är en etablerad och välkänd teori inom det kriminologiska fältet. Att denna studie tar stöd i teorin om sociala band gör att studiens urvalsantal nödvändigtvis inte behöver komma upp i ett högt antal.

Kvaliteten på det material som man får ut av intervjuerna är också det avgörande för graden av information power (Malterud m.fl., 2016, s. 1755). De intervjuer som genomfördes i denna studie resulterade i ett rikt och omfattande material. Intervjuguiden som användes bestod av ett större antal fördjupande frågor som gav uttömmande svar. Intervjusamtalen var informationsrika och materialet som kom av intervjuerna kunde väl besvara studiens syfte och frågeställningar.

Slutligen har även analysen en betydande roll för information power och urvalet. Malterud m.fl. (2016, s. 1756) beskriver att en analys som utgår ifrån att belysa ett visst perspektiv och inte en övergripande bild av ett fenomen kräver ett mindre urval. Ambitionen i denna studie är att fånga och analysera ett visst perspektiv, de yrkesverksamma inom SIG. Den här studien är inte ute efter en övergripande analys eller att jämföra olika perspektiv utan att mer göra en djupanalys av just yrkesverksammas perspektiv. Urvalet i denna studie kan anses vara lågt men ifall man utgår ifrån Malteruds m.fl. (2016) kvalitetskriterium information power så kan urvalet ändå bedömas vara tillräckligt. Utifrån aspekterna syfte, urvalets specificitet, användandet av en etablerad teori, kvaliteten på intervjuerna och analysstrategi så uppnår denna studie en hög grad av information power.

4.4 Tillvägagångssätt

Intervjuerna genomfördes digitalt via kommunikationsverktyget Zoom. Det finns många fördelar med att genomföra intervjuer via videosamtal, det är väldigt flexibelt, tidssparande och ekonomiskt (Bryman, 2018, s. 593). Att genomföra intervjun digitalt kan också göra att fler väljer att ställa upp på intervjun eftersom det kan vara mer bekvämt, det inte tar upp lika mycket tid och det är enklare att planera in. Det finns dock några nackdelar med att genomföra intervjuer digitalt. Tekniska problem är ett potentiellt bekymmer, uppkopplingen kan krångla och det kan vara dålig mottagning vilket kan göra att intervjun inte flyter på så smidigt som önskas (Bryman, 2018, s. 593). Tekniska problem var däremot inget som uppkom eller störde intervjuerna på något sätt. Bryman skriver även att en vanlig och stor svårighet med denna typ av intervjuer är att deltagare

uteblir oftare än vid vanliga traditionella intervjuer, detta var dock inte ett problem i denna studie. Fortsättningsvis påpekar Bryman att en annan svårighet med videointervjuer kan vara om det finns en ovana med att använda dessa typer av kommunikationsverktyg, vi såg dock inte detta som ett problem då många under de senaste två åren har använt dessa typer av kommunikationsverktyg dagligen i arbetet på grund den globala pandemin Covid-19.

I kvalitativ forskning är man intresserad av både vad intervjupersonerna säger och hur de säger det, för att få med en fullständig redogörelse av intervjun och för att inte missa viktiga delar spelar kvalitativa intervjuer oftast in (Bryman, 2018, s. 577). Genom att spela in behöver den som genomför intervjun inte anteckna och kan därför i större utsträckning fokusera på intervjun. Andra fördelar som Bryman (2018, s. 577) tar upp med att spela in intervjuerna är att mindre glöms bort, man kan lyssna igenom intervjupersonens svar flera gånger och det underlättar analysen av materialet. Utifrån dessa fördelar spelades intervjuerna in. Totalt genomfördes fyra intervjuer med fyra intervjupersoner som tog cirka 30–90 minuter och där vi båda deltog vid samtliga intervjuer.

Det är inte ovanligt att det i intervjusituationer uppstår en maktasymmetri mellan den som intervjuar och intervjupersonen (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 51). Denna maktasymmetri kan te sig olika inom olika intervjuer och kan påverkas av faktorer som kön, ålder, utbildning, etnicitet med mera (Thomsson, 2009, s. 125). Denna obalans mellan parterna under en intervju är inte alltid något som sker medvetet eller utefter ett aktivt val utan som snarare naturligt uppstår (Kvale & Brinkmann, 2021, s. 52). Kvale och Brinkmann (2021, s. 53) skriver att maktasymmetrin nödvändigtvis inte heller är något som bör åtgärdas utan att det viktigaste är att det från intervjuarens sida finns en medvetenhet och reflektion kring hur asymmetrin kan påverka intervjusituationen och det resultat som kommer ur den. Denna medvetenhet om och reflektioner kring maktasymmetri är något som vi tagit med oss inför genomförandet av intervjuerna. Vidare är det vi som håller i intervjun som har kontroll över samtalen och vad det ska handla om. Genom alla intervjuer var vi även två som intervjuade, där en av oss hade en mer aktiv roll och den andra en mer passiv. Detta är saker som skulle kunna påverka intervjun och ge oss som intervjuare en slags makt eller ett övertag. Men samtidigt finns det andra faktorer som möjligtvis spelar in i detta. Vi är båda unga studenter som ännu

inte är helt vana vid intervjusituationer. Dessutom besitter intervjudeltagarna i sig även en makt genom kunskap och erfarenheter som vi inte har och som vi vill nå genom våra intervjuer. Trots alla dessa faktorer som skulle kunna påverka maktasymmetrin upplevdes ingen tydlig obalans i intervjun mellan oss som intervjuare och intervjudeltagarna. Samtalen upplevdes vara avslappnade och inga direkta tecken på maktasymmetri kunde uppfattas.

Studien görs som tidigare nämnt i samarbete med Institutet för framtidsstudier. Vår kontaktperson på IFFS transkriberade det inspelade materialet från intervjuerna. Att transkribera inspelat material från intervjuer är extremt tidskrävande, en timmes inspelat material kan ta omkring fem till sex timmar att transkribera (Bryman, 2018, s. 579). På grund av det tidskrävande arbetet med transkribering valde vi att ta hjälp från IFFS med transkriberingen. Att ge inspelat material till en extern för transkribering kan medföra vissa risker som att den externa parten kanske inte förstår sammanhanget (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2013, s. 54). Vi ansåg däremot att detta inte var någon större risk eftersom denna studie är ett samarbete med IFFS och de är väl insatta i vår studie samt har sammanställt studiens intervjuguide.

Den valda analysmetoden är tematisk analys och redogörelse för val av analysmetod och analysprocessen presenteras nedan.

4.5 Analysmetod

Tematisk analys är ett av de vanligaste angreppssätten när det kommer till kvalitativa data, sökandet efter teman kan ses i flera andra tillvägagångssätt kopplat till analys av kvalitativa data (Bryman, 2018, s. 702). Braun & Clarke (2006, s. 78) beskriver tematisk analys som en grundläggande kvalitativ analysmetod som forskare bör lära sig då den ger fundamentala egenskaper som kan användas i andra kvalitativa analysmetoder. Tematisk analys är en flexibel metod som går att använda i många olika kontexter och metoden är heller inte bunden till någon specifik teori (Braun & Clarke, 2006, s. 78). I en tematisk analys ligger fokus på att finna mönster (teman) i datamaterialet och metoden kan ge fulla och rika, ibland komplexa, beskrivningar av materialet. Studiens syfte är att få rika beskrivningar om yrkesverksamma inom SIG:s tankar och åsikter om SIG som behandlingsmetod. Utifrån studiens syfte och frågeställningar valdes den tematiska

analysmetoden till denna studie på grund av metodens flexibilitet och möjlighet att ge rika beskrivningar.

Tematisk analys är en kvalitativ analysmetod utan någon tydlig serie av procedurer, dock finns det några kärntekniker, i stora drag är tematisk analys en metod som används för att identifiera teman i ett datamaterial för att sedan analysera och beskriva dessa teman (Bryman, 2018, s. 704–705). Den tematiska analysen består i grunden av sex olika steg, dessa steg är inte absoluta och de kan komma att glida in i varandra (Bryman, 2018, s. 709). De sex stegen består oftast av att i det första steget göra sig bekant med materialet och i nästa steg genomförs en initial kodning (Braun & Clarke, 2006, s. 87). Därefter börjar man söka efter teman och i det fjärde steget ser man över och bedömer framtagna teman. I det näst sista steget ska man definiera och namnge framtagna teman och i det sista steget analyseras de teman som framkommit utifrån materialet.

När analysen genomfördes började vi med att bekanta oss med materialet, detta gjordes genom att intervjuerna lyssnades igenom och det transkriberade materialet lästes igenom ett flertal gånger. Därefter gjordes en initial kodning av materialet, eftersom vi är två som genomfört denna studie valde vi att separat göra en första kodning för att sedan jämföra och se om vi hade kodat liknande, vilket vi hade gjort i stora delar. I nästa steg genomfördes ett sökande efter teman i kodningen, totalt kom vi fram till fem teman. Därefter kontrollerades om de teman som framtagits korresponderar med materialet från intervjuerna. Sedan definierades framtagna teman och namngavs, de teman som analysen kom fram till var stöd, boende/en stabil bas, jobb/sysselsättning, mognad och motivation. I det sista steget genomfördes en analys av de teman som framtagits och dessa kopplades till intervjumaterialet, forskningsfrågorna, teori, tidigare forskning med mera.

4.6 Etik

Forskningsetik är av stor vikt i denna studie och studien har genomgående präglats av en etisk medvetenhet. Bryman (2018, s. 170) skriver att deltagarna inte ska lida skada av eller uppleva obehag genom sin medverkan samt att man inte ska inkräkta på intervjupersonens privatliv. Eftersom vi intervjuar yrkesverksamma inom SIG:s avhopparverksamhet om deras arbete i verksamheten ansåg vi att det fanns en liten risk att de skulle uppleva obehag av intervjusituationen. Deltagare kan dock reagera olika på intervjusituationen och därför måste ett uppmärksamt och anpassningsbart

förhållningssätt användas för att skapa en så bekväm och trygg miljö som möjligt för alla deltagare. Varje intervju inleddes vidare med en tydlig genomgång av deltagarnas frivillighet i deltagandet samt att det efter varje intervju fanns tid för reflektioner där intervjupersonerna fick möjlighet att framföra åsikter och tankar om intervjun.

Studiens forskningsetik har grundats i Vetenskapsrådet fyra huvudkrav för forskning: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2004, s. 6).

4.6.1 Informationskravet

Informationskravet innebär att forskaren har en skyldighet att informera de som berörs av forskningen om syftet med forskningen och i stora drag om hur undersökningen ska genomföras (Vetenskapsrådet, 2004, s. 7). I enlighet med informationskravet informerades de möjliga deltagarna om syftet redan vid den första kontakten. En informationsblankett (se bilaga 2) delades även ut till deltagarna där syfte och vilka villkor som gäller för deltagande i studien tydligt framgår. Vidare gick vi muntligt igenom informationsblanketten tillsammans med intervjupersonen innan varje intervju. I informationsblanketten beskrivs även FoU Nordväst, Institutet för framtidsstudier och Stockholms stads roll i arbetet. Vidare framgår också att IFFS kommer att ha tillgång till insamlat material. Det framgår även att examensarbetet kommer att publiceras på DIVA och att resultatet kan komma att ingå i en eller flera rapporter som publiceras av IFFS.

4.6.2 Samtyckeskravet

Samtyckeskravet innebär att alla undersökningsdeltagare och uppgiftslämnare ska lämna samtycke för deltagande och deltagarna i undersökningen har rätt att bestämma själv över sin medverkan i studien (Vetenskapsrådet, 2004, s. 9). Efter att intervjupersonerna informerats om studiens syfte och tagit del av informationsblanketten samt vill delta i studien skrevs en samtyckesblankett (se bilaga 3) under i samråd med deltagarna.

4.6.3 Konfidentialitetskravet

Konfidentialitetskravet innebär att alla deltagare i studien och insamlade uppgifter om dem behandlas med största möjliga konfidentialitet, det insamlade materialet ska förvaras på ett sådant sätt att det inte är tillgängligt för obehöriga (Vetenskapsrådet, 2004, s. 12). I enlighet med konfidentialitetskravet kommer intervjupersonerna vara anonyma i studien

och sådant material som kan komma att röja anonymiteten har uteslutits från studien. Endast vi och forskare på IFFS kommer att ta del av ljudinspelningarna från intervjuerna. Ljudinspelningarna förvaras av oss på ett säkert sätt så att inga obehöriga har tillgång till materialet och ljudinspelningarna samt den utskrivna texten kommer att förstöras efter att examensarbetet är inskickat och godkänt. IFFS kommer att förvara en kopia av materialet i upp emot fem år innan det raderas i sin helhet.

4.6.4 Nyttjandekravet

Nyttjandekravet innebär att de insamlade uppgifterna om deltagarna endast får användas för det avsedda forskningsmålet (Vetenskapsrådet, 2004, s. 14). I enlighet med nyttjandekravet kommer de insamlade uppgifterna och resultatet endast användas och presenteras i detta examensarbete samt kan det komma att presenteras i det forskningsprojekt som bedrivs av IFFS. Detta har framgått både muntligt till deltagarna samt skriftligt i informationsblanketten som tilldelades deltagarna.

4.7 Tillförlitlighet och generaliserbarhet

Begreppen validitet och reliabilitet är omdiskuterat i kvalitativ forskning, vissa forskare använder dessa begrepp i kvalitativ forskning medan andra menar att de är oanvändbara eller olämpliga (Bryman, 2018, s. 75). Lincoln och Guba (1985) presenterade alternativa begrepp mer passande för kvalitativ forskning, de föreslår istället tillförlitlighet (trustworthiness) som ett grundläggande kriterium för kvalitativa undersökningar.

Tillförlitligheten består av fyra olika delkriterier som motsvarar de kriterier som finns för bedömning av kvantitativ forskning. Trovärdighet, som är motsvarigheten till intern validitet, handlar om forskningsresultaten accepteras av andra människor och att forskarna förhållit sig till de regler som finns (Bryman, 2018, s. 467). Trovärdighet är enligt Svensson och Ahrne (2013, s. 26–27) en väsentlig del speciellt i den kvalitativa forskningen, det är viktigt att läsaren tror på det den läser för att forskningen ska få genomslag. Svensson och Ahrne skriver vidare hur forskningstextens transparens är viktig för studiens trovärdighet, det är centralt att tydligt redogöra för forskningsprocessen för att öka studiens transparens och öka möjligheten till diskussion och kritik. Vidare är det också centralt att återkoppla till fältet för att öka trovärdigheten för studien (Svensson & Ahrne, 2013, s. 28). Den sista delen för att studien ska uppfattas som trovärdig är respondentvalidering, det vill säga att resultatet rapporteras tillbaka till

deltagarna så att de har möjlighet att se över transkriberingarna för att verifiera om det som sagts under intervjuerna uppfattats korrekt. I vår studie har vi på grund av tidsbrist inte kunnat dela resultaten med deltagarna för att kunna bekräfta att vi tolkat intervjudeltagarnas uppfattning om verkligheten på rätt sätt. På grund av att vi inte haft kontakt med deltagarna efter intervjuerna sänker detta trovärdigheten i studien. Utöver detta har studien i enlighet följt de regler och riktlinjer som finns och uppnår därmed en viss trovärdighet som vi anser vara tillräcklig.

Det andra kriteriet i tillförlitlighet är överförbarhet, som är motsvarigheten till extern validitet som inkluderar generaliserbarhet (Bryman, 2018, s. 466–467). Överförbarhet i kvalitativ forskning menar Bryman (2018, s. 467–468) handlar om djup och inte bredd, i kvalitativ forskning strävar man efter att producera fylliga och täta beskrivningar av de detaljer som innefattas i en kultur. Vidare beskriver Bryman (2018, s. 468) att dessa fylliga och täta beskrivningar sedan kan förse andra personer med hjälp för att bedöma resultatets överförbarhet till en annan miljö. Forskningens trovärdighet kan som tidigare nämnt också kopplas till generaliserbarhet, studiens generaliserbarhet avser huruvida studiens resultat kan generaliseras till en annan miljö eller en större population (Svensson & Ahrne, 2013, s. 28). I kvalitativ forskning finns det inga vedertagna sätt att mäta generaliserbarheten på, och generaliserbarhetsanspråk måste göras med försiktiga bedömningar. Överförbarhet, generalisering och replikation kan vara svårt i kvalitativa studier (Bryman, 2018, s. 484). Men genom att tydligt redogöra för alla steg i studien ger man andra personer möjlighet att bedöma om resultaten kan överföras till andra miljöer eller generaliseras samt att det ger möjlighet till replikation. Vi anser att vi i studien producerat tydliga och fylliga beskrivningar vilket ger läsaren denna möjlighet.

Det tredje kriteriet är pålitlighet, som är jämförbar med reliabilitet (Bryman, 2018, s. 467). Pålitligheten innebär att det i studien finns en fullständig och tydlig redogörelse för alla olika delar i forskningsprocessen, såsom forskningsdesign, datainsamling, urval etcetera (Bryman, 2018, s. 468). I pålitlighetskriteriet ingår även en bedömning av slutsatsernas riktighet. Vi anser att vi i vår studie tydligt motiverat och redogjort för alla delar i studien på ett transparent sätt vilket stärker pålitligheten.

Det fjärde och sista kriteriet är möjlighet att styrka och konfirmera, detta kriterium motsvarar objektivitet (Bryman, 2018, s. 467). Detta kriterium innebär att forskaren

försökt säkerställa att denne agerat i god tro utifrån insikten att det inte är möjligt att nå en fullständig objektivitet i samhällelig forskning (Bryman, 2018, s. 470). Således ska inte personliga värderingar eller teoretisk inriktning medvetet påverka utförandet av och slutsatserna från en undersökning. Vi har reflekterat över vår egen förförståelse och har varit väl medvetna om att det inte går att nå en fullständig objektivitet i samhällelig forskning medan vi försökt vara så objektiva som möjligt.

5. Resultat

I detta avsnitt presenteras en redovisning av studiens resultat, det empiriska materialet kommer att presenteras utifrån framtagna teman. Avsnittet är uppdelat efter följande teman: Stöd, Boende/En stabil bas, Jobb/sysselsättning, Mognad och Motivation.

5.1 Stöd

Sociala insatsgruppers huvudsakliga uppgift är att stötta personer som vill lämna en kriminell livsstil, ett kriminellt nätverk eller våldsbejakande extremism. Av intervjuerna framkom det att stöd är en av de viktigaste delarna i processen att lämna kriminalitet. Det framkom även i samtliga intervjuer att detta stöd skiljer sig från person till person. Processen att lämna den kriminella livsstilen ser olika ut för alla deltagare och alla deltagare har olika behov av stöd. Det stöd som ges inom verksamheten kan därför oftast se olika ut eftersom stödet baseras på deltagarnas individuella behov. SIG bistår bland annat med emotionellt stöd genom exempelvis samtal och kontakt, men även med praktiskt stöd i vardagliga saker som att hjälpa till med praktiska ting eller följa med på deltagarnas möten. Det emotionella och det praktiska stödet beskrivs av intervjuperson 4:

“Jag jobbar dels väldigt klientnära med individer som vill lämna kriminalitet, hjälpa dom i den processen med allt ifrån att vara ett stöd och prata om kriminalitet i motivationssamtal och så, återfallsförebyggande, men även i praktiska delar, hjälpa dom att komma i kontakt med dom delar dom behöver komma i kontakt med för att ta sig vidare, arbetsförmedling eller...söka bostad, skaffa jobb” - Intervjuperson 4

Av intervjuerna framkom det att många av de som vill lämna kriminaliteten känner sig ensamma eller upplever ett utanförskap vilket är något som deltagarna har ett behov att prata om. Det finns ett behov av att få prata med någon, om känslor, om sin situation eller

om hur man mår. Detta behov kan SIG möta genom att verksamhetens yrkesverksamma finns för samtal med deltagarna både via telefon och genom fysiska träffar där man stöttar, motiverar och pratar med deltagarna. Av intervjuerna framkommer det att mycket av SIG:s arbete handlar om kontakten med deltagarna. Man träffar dem, följer med dem på ärenden och liknande saker liksom intervjuperson 3 beskriver:

”Vi är ute mycket och far, alltså det är vi ju, vi är inte jättemycket på kontoret utan man är ofta ute och träffar folk, följer med dom på möten” -Intervjuperson 3

Även ett citat av intervjuperson 1 beskriver att mycket av insatserna handlar om just detta:

”Vi brukar försöka träffa dom ganska ofta, ibland här på kontoret...det kan vara ute på boenden eller sådär, mycket telefonkontakt, det kan vara följa med till Skatteverket, följa med någon till arbetsförmedlingen, följa med någon till beroendemottagningen, sitta med, lyssna, höra liksom, bara träffas för att prata och peppa litegrann”

-Intervjuperson 1

Denna typ av stöd, genom kontakt, träffar och att yrkesverksamma följer med och stöttar deltagarna i olika ärenden beskrivs av intervjuperson 2 som en av de mest betydelsefulla av insatser och något som deltagarna värderar högt:

”Många tycker också att det är väldigt skönt när det är någon annan som drar i en som gör att det kommer igång med en behandling eller följer en till ett NA möte eller att man ringer och checkar av eller att de är någon som bryr sig” -Intervjuperson 2

Vidare finns det även ett stort behov av stöd när det kommer till vardagliga saker. Många av verksamhetens deltagare behöver hjälp med saker som exempelvis kontakt med myndigheter, hur man ska möta myndigheter, hur man sköter vanliga relationer eller hur man ska hantera sig själv i situationer som man inte är van att ställas inför. Behovet av stöd i grundläggande vardagliga saker beskrivs i ett citat av intervjuperson 3:

”För vissa måste man göra ganska mycket basic praktiska saker i början som kanske känns självklart eller så men som inte är självklart, många kanske inte har ett ID-kort eller ens ett bankkonto eller kort, dom har inte Bank-ID eller har aldrig deklarerat”

-Intervjuperson 3

Därtill består SIG:s arbete av att ge ett vardagligt stöd i de olika behov som deltagarna har. SIG kan bistå med hjälp i praktiska saker men även bistå med information och kunskap i olika avseenden. Intervjuperson 1 beskriver detta:

”Jag använder min roll på ett pedagogiskt syfte också. Jag vill att dom ska ha med sig kunskap om hur myndigheter fungerar, och att de har rättigheter liksom”

-Intervjuperson 1

5.2 Boende/En stabil bas

En central del för att deltagarna skulle kunna lämna den kriminella livsstilen var att skapa en stabil situation och bas för deltagarna. Situationen kring deltagarna beskrevs som stökig och instabil och att det är svårt för deltagarna att lämna och fortsatt hålla sig borta från kriminaliteten om de inte befinner sig i en stabil miljö. Således blir det svårt att arbeta med kriminaliteten utan en stabil situation. Intervjudeltagare 1 beskriver hur man ibland måste börja med att skapa en stabil grund och att arbetet med själva kriminaliteten får komma efter:

“Ibland jobbar man ju minst med kriminaliteten, precis som det kan vara på missbruk, att missbruket får komma sen för vi behöver ju en stabil situation först”- Intervjuperson 1

Det viktigaste är alltså att deltagarna först och främst har en stabil grund och det framkommer under intervjuerna att boende är en av de absolut viktigaste insatserna. Arbetet inom SIG börjar därför med att försöka skapa en stabilitet för deltagarna. Detta kan se lite olika ut, precis som alla insatser i SIG baseras dem på deltagarnas behov, boende nämndes av samtliga intervjudeltagare vara en väsentlig del i den stabila basen. Intervjuperson 1 beskriver detta:

“Boende är ju en förutsättning för att det ska gå och jobba, alltså man behöver ju en stabil bas att utgå ifrån... boende är en bra insats och det är en stor motivator för folk”

-Intervjuperson 1

När vi ställer frågan om vilka insatser som intervjuperson 2 anser vara mest betydelsefulla för deltagarna beskriver denne vikten av boende:

”Dels så är det när dom får någonstans att bo, där det blir någon form av placering, boendet är alltid stressfullt liksom om man inte har någonstans att bo” -Intervjuperson 2

Även Intervjuperson 3 beskriver hur en situation kan se ut för en deltagare som inte har en stabil situation eller boende:

“För ganska många så, alltså det är skitstökigt runt omkring dom, dom kanske inte har en fast boendeplats, någonstans att sova, dom hoppar runt, dom bor hos polare, sen drar dom hem till morsan” -Intervjuperson 3

Den instabila situation deltagarna befinner sig i på grund av att inte ha en fast bostad bidrar ofta med en ytterligare stress för deltagaren, det är viktigt att deltagaren hittar ett lugn och får bort den stökiga situation de befinner sig i.

Intervjudeltagarna menade även att det stora behovet av boende som finns hos deltagarna är svårt att möta. Boende är i regel svårt i Stockholm för de flesta personer och deltagarna hos SIG har ofta ett belastningsregister och saknar en stabil inkomst samt sysselsättning vilket gör det ännu svårare att hitta ett stabilt boende. Intervjuperson 3 berättar om detta:

“Det som är svårt är ofta ett stabilt boende, speciellt i Stockholm, inte minst om man är kriminell, har ett belastningsregister, ingen inkomst eller sysselsättning”

-Intervjuperson 3

Intervjuperson 2 beskriver behovet av bostäder och svårigheten med att möta detta behov:

“Det största problemet är alltid bostäder, det är svinklurigt och svinjobbigt. Det är inte som om de här personerna har stått i någon bostadskö, det är inte heller så lätt för dom att få något andrahandsboende. Så vart ska dom ta vägen? Och det är inte så att Socialtjänsten sitter på massa lägenheter liksom” -Intervjuperson 2

SIG har inga lägenheter eller boenden tillgodo att ge ut till deltagarna, utan deltagarna måste söka lägenheter likt övriga i samhället. SIG bidrar istället med stöd i de praktiska delarna, som hur deltagarna kan söka boende och hur de ställer sig i bostadsköer. Intervjuperson 3 förklarar hur SIG kan stödja deltagarna i detta:

“Vi ger stöd i att söka boenden, att ställa sig i bostadsköer, sådana bitar”

-Intervjuperson 3

Om det finns ett akut behov av boende har SIG även möjlighet att ge deltagarna ett tillfälligt boende i form av hotell eller vandrarhem, men man söker främst efter ett stabilt och långvarigt boende för att skapa den stabila grunden som deltagarna är i behov av.

Behovet av boende är som tidigare nämnt svårt att möta för SIG, i och med att det finns ett stort behov, att det finns en svårighet med att få tag i boende i Stockholm och att SIG inte har några boenden tillgodo att dela ut. Att utveckla arbetet med och möjligheten att bistå med boende var något som flera av intervjudeltagarna nämnde under intervjun.

5.3 Jobb/Sysselsättning

Förutom boende ansågs jobb, sysselsättning och inkomst som en viktig del i den stabila basen. Att hjälpa deltagarna med någon form av konventionell sysselsättning eller jobb ansåg samtliga intervjupersoner vara en central del i arbetet. Ett arbete gav deltagarna både bättre självkänsla samt mindre tid för kriminella aktiviteter. Processen att lämna kriminaliteten och kriminella grupperingar skapar ofta en ensamhet, deltagarna beskrevs tappa sina vänner och ett jobb eller en sysselsättning behövs för att ha någonting att hänga upp livet på, något som de kan fördriva tiden med och som lämnar lite tid över för annat. Det beskrevs också hur jobb var svårt för deltagarna själva att skaffa och hur SIG här kan bidra med viktig hjälp. Två av SIG:s samarbetspartners är Jobbtorget och Arbetsförmedlingen som SIG tar hjälp av för att hitta passande arbeten till olika deltagare. Intervjuperson 1 beskriver:

“Något som ger mycket när det kommer till självkänsla och känsla av hopp är ju arbetsmarknaden. Det är många som mår riktigt dåligt över att alla arbetsgivare frågar

om dom har ett brottsregister... Klienterna går ju inte vidare efter det... Man får liksom inte så mycket chans att visa framfötterna... Så jobb är en viktig del” -Intervjuperson 1

Deltagarna hos SIG har ofta ett belastningsregister och saknar tidigare arbetslivserfarenhet vilket gör det svårt för dem att skaffa ett jobb. SIG kan bistå med stöd och hjälp i att söka jobb framförallt genom deras samarbete med Jobbtorget och Arbetsförmedlingen. Även här är det främst praktiska delar som SIG bistår med hjälp i, som att följa med till arbetsförmedlingen eller hjälpa dem att komma i kontakt med Jobbtorget eller Arbetsförmedlingen. Intervjuperson 3 beskriver:

“Ett av de stora målen är att dom ska få en sysselsättning såklart och att ha en sysselsättning är väldigt viktigt för att kunna lämna den kriminella miljön. Det är väldigt viktigt att man ersätter tiden med någonting annat, att man anknyter sig mer till samhället, det är liksom väldigt viktiga delar för en person att kunna lämna kriminalitet”
- Intervjuperson 3

“Man vill också jobba med återfallsprevention och där är ju en sysselsättning en väldigt stor del. Knyta personen till andra delar av samhället, ge dom någonting så att dom känner att det är värt att fortsätta kriga för att hålla sig borta från kriminaliteten, att det finns någonting att förlora” - Intervjuperson 3

Intervjuperson 3 berättar här om vikten av att skaffa en sysselsättning när det kommer till att komma bort från kriminaliteten och för att sedan kunna fortsätta att hålla sig borta från kriminaliteten. Vidare beskriver intervjupersonen också hur det är viktigt att knyta an deltagaren till andra delar av samhället där de kan skaffa mer konventionella kontakter, arbete är ett bra sätt för deltagarna att komma i kontakt med andra delar av samhället än de som de associerat sig med tidigare. Intervjupersonen beskriver också hur det är viktigt att ge deltagaren något att kämpa för och något att förlora, arbetet kan därmed bli en motivator för att fortsatt hålla sig borta från kriminaliteten.

Förutom att hjälpa deltagarna med att skaffa ett arbete så var fritidsaktiviteter något som ansågs viktigt. Intervjupersonerna menade att flera av deltagarna hade svårt att hålla sig borta från kriminalitet och droger när de hade mycket fritid. Att hitta olika typer av fritidsaktiviteter som deltagarna kunde ägna sig åt beskrevs av intervjupersonerna som

svårt men viktigt och något som SIG som verksamhet ville utveckla. Intervjuperson 3 beskriver vikten av att knyta an med olika organisationer för att hjälpa deltagarna och bistå med fritidsaktiviteter:

”Vi jobbar mycket med den här biten att kunna ge dom stöd i sysselsättning på fritiden, så vi jobbar mycket med att knyta samarbete med idrottsföreningar exempelvis”

- Intervjuperson 3

5.4 Mognad

Av intervjuerna framkom att mognad ses som en viktig egenskap för att kunna nå förändring. Intervjuperson 1 konstaterar:

”Källan till förändring; du måste kunna se att du gjort fel.” - Intervjuperson 1

Samtliga intervjupersoner tog upp att det är lättast att nå fram till de personer som själva har en tanke om att de behöver hjälp och som själva vill ha kontakt med SIG. Det ansågs vara viktigt att deltagarna hade en insikt i sina handlingar och att de kunde ta ansvar för dessa. Svårast att nå är vidare de som inte anser att de gjort något fel alls och som saknar insikt. När intervjuperson 2 fick frågan om vilka som blir bäst hjälpta av SIG:s verksamhet kopplades mognad och ålder in:

“...Lite ålder och mognad, liksom. Det är sorgligt att säga, men du måste liksom ha sett mycket konsekvenser av ditt agerande eller vilka du umgås med eller hotbild... Om du är äldre så brukar du ofta vara lite tröttare på det här livet” -Intervjuperson 2

Att äldre personer är lättare att nå fram till och lättare att hjälpa var något som de andra intervjudeltagarna instämde med. Det konstaterades att det oftast var de äldre personerna som hade nått mognad och som tröttnat på det kriminella livet. De äldre har fått fler insikter, har fått se mer konsekvenser av sin livsstil och har hunnit förlora mer av sitt sociala nätverk i form av både familj och vänner.

“Generellt är det väl lite högre successrate med lite äldre deltagare kontra lite yngre. Dom har levt de där livet längre, dom har haft fler insikter och har kanske fått fängelsestraff fler gånger, antagligen förlorat fler i sitt sociala nätverk, både personer

som dött men också familjerelationer och vänner. Det är ju lite av en mognadsprocess.”

-Intervjuperson 3

Vidare menar intervjuperson 1 att SIG kan hjälpa deltagarna med mognad:

”SIG har en ypperlig möjlighet att jobba med det, att hjälpa människor att ta ansvar för det dom gör.” -Intervjuperson 1

5.5 Motivation

I samtliga intervjuer kom motivation upp som en central faktor för att SIG skulle kunna hjälpa deltagarna. SIG är en frivillig verksamhet där det krävs mycket egen ansträngning från deltagarna och på grund av detta ansåg intervjudeltagarna att det måste finnas en egen vilja och motivation till förändring hos deltagarna för att SIG ska kunna hjälpa dem. De flesta deltagarna i SIG:s verksamhet söker sig dit själva, redan där upplevde intervjupersonerna att det fanns en egen motivator. Intervjuperson 2 beskriver motivationens vikt i arbetet:

“För att göra den här förändringen, du måste vara så himla motiverad liksom för att det är ju skitsvärt att göra beteendeförändringar... du måste verkligen, verkligen ha bestämt dig och klippa med i princip alla du känner... Motivationen måste komma inifrån dig... du måste verkligen vilja det här själv” -Intervjuperson 2

Beteendeförändringar är i regel svåra att genomföra, därav är motivationen viktig. Deltagarna i SIG har ofta varit inblandad i kriminalitet under en tid och befinner sig i en situation där även personerna i deras närhet ofta är inblandade i kriminalitet. Detta gör motivationen ännu viktigare eftersom deltagarna i många fall måste bryta kontakten med vänner och familj som är fortsatt inblandad i kriminalitet. I vissa fall, om deltagarna har en hotbild exempelvis, kan de även behöva flytta bort från staden och eventuell familj. Intervjuperson 3 betonar också vikten av egen motivation hos deltagaren:

“Deras motivation är avgörande, SIG är inte rätt grej för alla, det är ju verkligheten, för det kräver eget engagemang, egen motivation. Som sagt vi kommer inte gå och göra massa saker åt en deltagare utan vi gör allt tillsammans med deltagaren. Så det ska vara en person som är villig att kriga för den förändringen” -Intervjuperson 3

SIG kan på olika sätt med olika insatser hjälpa och stödja deltagarna i avhopparprocessen, men i slutändan är deltagarnas egen motivation avgörande för att kunna lyckas med att lämna den kriminella livsstilen. Intervjuperson 2 konstaterar:

”Vi lyckas ju inte med alla ... men jag tänker också att det inte har med oss att göra utan det beror helt och hållet på vilken inställning du går in med och vad du är beredd att göra och vad du är beredd att offra” -Intervjuperson 2

Motivation beskrivs i intervjuerna vara en avgörande faktor men för att framgångsrikt kunna hjälpa deltagarna på bästa sätt så krävs ofta en motivation i kombination med annat stöd och hjälp genom andra insatser som SIG kan bistå med. Vikten av motivation i kombination med andra insatser beskrivs av intervjuperson 4:

”Den egna motivationen i kombination med att få hjälp, när dom står och vill ta det steget så måste vi möta upp och där kan det väl ibland saknas också. Dom kan vilja och så möter inte samhället upp och då finns det ingen annan väg än att gå tillbaka”-Intervjuperson 4

6. Diskussion

I detta avsnitt kommer studiens resultat att diskuteras i förhållande till tidigare forskning och det teoretiska ramverket. Avsnittet inleds med en kort sammanfattning av studien och en summering av studiens resultat. Därefter diskuteras studiens resultat och huvudsakliga slutsatser i förhållande till tidigare forskning och teori. Avsnittet avslutas sedan med förslag på vidare forskning och kunskapsutveckling.

6.1 Sammanfattning

Syftet med denna studie har varit att undersöka sociala insatsgrupper i Stockholm utifrån de yrkesverksammars perspektiv för att ta reda på hur de upplever att stödet möter deltagarnas behov samt vilka faktorer de anser vara avgörande för att hjälpa deltagarna. I resultatet av studien framkom olika faktorer som de yrkesverksamma upplevde centrala för att hjälpa deltagarna samt hur de upplevde att SIG kunde möta dessa behov. Det framkom även att varje deltagare genomgår en individuell avhopparprocess och att resan kantas av olika behov hos olika deltagare. Vilka faktorer som ansågs vara centrala kunde därför variera eftersom de baseras på deltagarens behov men av intervjuerna kunde några

viktiga och återkommande faktorer ändå identifieras. Resultatet efter den tematiska analysen visade fem olika återkommande teman, dessa var stöd, boende/en stabil bas, jobb/sysselsättning, mognad och motivation. I många avseenden så kan SIG möta deltagarnas behov men det framkommer att det främst finns svårigheter att möta behovet av boende. Vidare kan faktorerna jobb/sysselsättning samt stöd kopplas till teorin om sociala band.

6.2 Resultatdiskussion

Ett av de mest framträdande fynd i vår studie var vikten av jobb eller sysselsättning i processen att lämna en kriminell livsstil. Jobb och sysselsättnings betydelsefulla roll kan kopplas till Travis Hirschis teori om sociala band. Teorin om sociala band avser att förklara avhållsamhet från brott genom att en individ har starka band till samhället och omgivningen. En av de delar som teorin bygger på handlar om delaktighet i konventionella aktiviteter (Hirschi, 2007, s. 22). Hirschi beskriver att en sådan involvering i tidskrävande aktiviteter lämnar lite tid över för annat. Detta var något som även framkom under intervjuerna. Jobb, sysselsättningar och delaktighet i sunda aktiviteter beskrevs som positivt bland annat utifrån aspekten att det tar upp mycket tid och därav lämnar mindre tid över för deltagarna att ägna sig åt annat såsom kriminella aktiviteter. Utav intervjuerna beskrivs även jobb och sysselsättning som viktigt därför att det gav deltagarna en starkare anknytning till samhället. Även denna aspekt beskrivs av Hirschi (2007, s. 18) inom teorin om sociala band. Hirschi menar att anknytningar till konventionella relationer och aktiviteter är viktiga för att kunna hålla sig borta från kriminalitet. Fortsättningsvis utgör även åtaganden och investeringar i konventionella aktiviteter en huvuddel i teorin om sociala band (Hirschi, 2007, s. 20). Hirschi beskriver att desto större åtagande en individ har desto mer riskerar denne att förlora ifall man deltar i kriminella aktiviteter. Detta går i enighet med vad som framkommit under intervjuerna där jobb och sysselsättning beskrivs ge deltagarna något att kämpa för. Det blir en anledning att hålla sig borta från kriminaliteten och med jobb och sysselsättningar så finns det något att förlora ifall man väljer att gå tillbaka till den kriminella livsstilen.

Vikten av jobb och sysselsättning kan även kopplas till tidigare forskning på området. Forskningsresultatet av O'Neal m.fl. (2016, s. 54) visar att jobbanknytningar är den näst viktigaste faktorn i processen att lämna en kriminell gruppering. Likaså påvisar Decker m.fl. (2014, s. 288) att jobb i många fall utgör en av de absolut viktigaste delarna i

avhoppprocessen. Ytterligare forskning som beskriver jobb och sysselsättnings betydelsefulla roll är Sampson och Laubs studie. Sampson och Laubs (1990, s. 625) resultat kunde fastställa ett samband där ju starkare band till jobb och familj som existerade hos deltagarna i studien desto mindre brott begicks. Tidigare forskning påvisar alltså, liksom resultatet av denna intervjustudie, att jobb och sysselsättning är en av de mest centrala och viktigaste delarna i processen att lämna en kriminell livsstil.

Av intervjuerna framkom att SIG arbetar för att möta detta behov genom både att man samverkar med Jobbtorg och Arbetsförmedlingen men även att man ger stöd och hjälper till med praktiska delar såsom att följa med till arbetsförmedlingen eller hjälpa deltagarna att komma i kontakt med Jobbtorget eller Arbetsförmedlingen. Young och Gonzalez (2013, s. 6–8) poängterar att det är mycket centralt och viktigt att avhoppverksamheter kan bistå med hjälp och stöd till deltagare som är i behov av ett arbete och en ekonomisk inkomst.

Studiens resultat visar att ålder och mognad var centrala aspekter kopplat till vilka deltagare som hade lyckade avslut. I resultatet framkom att de äldre deltagare som hade gått igenom en mognadsprocess oftare lyckades än de yngre deltagarna. I likhet med detta skriver Decker och Pyrooz (2011, s. 418) om olika push- och pull-faktorer som trycker och drar individen bort från kriminaliteten. Bland pull-faktorerna finns mognad och önskan om ett konventionellt liv samt andra faktorer som i regel kan kopplas till en äldre ålder och mognad, såsom familjeansvar.

Stöd för mognadens påverkan på avhoppprocessen kan också finnas i Brås nationella kartläggning (Brå, 2016, s. 30) som beskriver hur familjeband och en tröttnad på den kriminella livsstilen påverkar avhoppprocessen, vilket överensstämmer med Decker och Pyrooz slutsatser. I resultatet framkom att deltagare som sett mer konsekvenser av livsstilen och som börjat tröttna på det kriminella livet i regel var de som var äldre och som kommit längre i sin mognadsprocess. Således kan Brås slutsatser kopplas till mognad och äldre ålder, även om Brå inte ordagrant nämner mognad som en specifik faktor.

Även Carlsson (2014, s. 109) skriver om mognad och ålder och fann i sin forskning att viljan att upphöra med brott ofta blir framträdande i övergången till vuxenlivet. Brottslighetens innebörd förändras och blir i vuxenlivet något som bidrar till ytterligare

social exkludering, samtidigt som de konventionella livets fördelar blir mer framträdande. Förväntningarna på individen förändras också, personen förväntas lugna ned sig och ägna sig åt praktiker som vanligtvis associeras med vuxenlivet, såsom familjebildning och arbete. Detta går i enighet med resultatet i denna studie som visade att mognad och ålder var centralt för vilka som oftast hade lyckade avslut. Även Bolden (2013, s. 486) fann i sin studie om inträde och utträde ur kriminella gäng att mognad var en central faktor för att en individ skulle lämna kriminaliteten och gänget. Således är mognadens påverkan på lämnandet av kriminalitet och den kriminella grupperingen en återkommande faktor i tidigare forskning.

I resultatet från intervjuerna framgick att motivation var en avgörande egenskap som deltagarna måste ha för att kunna ta till sig av SIG:s hjälp samt lyckas med processen. Motivation till att lämna kriminalitet och uppnå andra mål i sitt liv kan kopplas till den tidigare forskningen. Några av de faktorer som påverkar en individs vilja att sluta är när de tröttnat på det kriminella livet, vill undvika bråk och våld samt har en önskan om ett konventionellt liv (Brå, 2016, s. 30 ; Decker & Pyrooz, 2011, s. 418–420).

Carlsson (2014, s. 109) skriver om individens egen vilja och motivation kopplat till livsloppskriminologin och begreppet human agency (agens). Agens handlar om att för att en individ ska kunna lyckas med att upphöra med brott måste den ha en egen vilja och vara motiverad till att bryta. Viljan menar Carlsson (2014, s. 109) framträder under olika stadium i livet, ett av dessa är som tidigare nämnt under övergången till vuxenlivet. Carlsson skriver att individens egen vilja och motivation är avgörande för att kunna lämna brottslighet, även om individen har resurser och förutsättningar för att lämna kommer denne inte lyckas utan en egen vilja. I resultatet framkom att de yrkesverksamma ansåg att utan en egen motivation hos deltagarna kommer de sällan att lyckas. Carlsson (2014, s. 109–110) framhävde dock även att viljan och motivation på egen hand inte är tillräcklig för att individen ska upphöra med brott, utan den behöver strukturella möjligheter, där individen får de sociala och materiella resurser som krävs. Det krävs således någon form av samspel mellan individens egen motivation och de resurser som SIG erbjuder för att individen ska lyckas ta sig ur den kriminella livsstilen.

Motivationen är även viktig eftersom många av deltagarna är tvungna att lämna sitt tidigare liv bakom, detta inkluderar tidigare försörjningssätt, familj och vänner som är

inblandad i kriminalitet och ibland till och med staden de är bosatta i. Detta kan ofta göra att deltagarna känner sig ensamma och isolerade. I resultatet framkom det att just stöd är viktigt för deltagarnas process samt att det fanns ett behov av olika typer av stöd, både praktiskt och emotionellt. Deltagarna behöver stöd i form av att någon frågar hur de mår och faktiskt bryr sig om deras välmående, det var något intervjudeltagarna framhävde som viktigt. Emotionellt stöd beskrev Nugent och Schinkel (2016, s. 572) som centralt eftersom det annars var lätt för deltagarna att uppleva ensamhet och känna sig isolerade, detta kunde sedan leda till depression och självskadebeteende. Det emotionella stödet kan även kopplas till teorin om sociala band. Anknytning är, som tidigare nämnt, en av de huvuddelar som teorin bygger på och anknytning till konventionella relationer och personer beskrivs inom teorin vara en viktig del för att en individ ska kunna hålla sig borta från kriminaliteten (Hirschi, 2007, s. 18). Det emotionella stödet som yrkesverksamma inom SIG kan bistå med kan vidare beskrivas som en anknytning som blir viktig för deltagaren i processen att lämna en kriminell livsstil. Det framkom även i resultatet att deltagarna behöver stöd i praktiska saker, som hur de ställer sig i bostadskö eller hur de söker jobb. Detta överensstämmer med Carlsson (2014, s. 109–110), som menade att deltagarna behöver strukturella möjligheter, där både sociala och materiella resurser behövs. De yrkesverksamma inom SIG lägger mycket tid på att bidra med just olika typer av stöd till deltagarna.

Utifrån studiens resultat kan vi konstatera att boende är en central faktor och något som samtliga intervjudeltagare nämnde som en av de viktigaste insatserna. Det betonades att boende var av stor vikt därför att det skapar en stabil grund för deltagarna som är viktig att ha i processen att lämna en kriminell livsstil. Trots att boendets betydelsefulla roll framhävdes i intervjuerna kan detta inte direkt eller tydligt kopplas till teorin om sociala band. Att boende däremot är ett viktigt och utbrett behov bland avhoppare stämmer överens med resultatet från Brås nationella undersökning (2016, s. 14). Problemet med att bistå med bostäder till deltagarna inom SIG, vilket lyftes under intervjuerna, tas även upp i Brås undersökning (2016, s. 14) som visar att avhopparverksamheter i Sverige finner problem i att möta bostadsbehovet. Däremot verkar det finnas en brist eller begränsning av internationell forskning som syftar till att undersöka boendets roll i processen att lämna en kriminell livsstil.

6.3 Slutsatser

Avslutningsvis kan vi utifrån studiens resultat konstatera att alla deltagare har olika behov i avhopparprocessen. Vidare är det behoven som avgör vilka faktorer som blir betydelsefulla för att kunna lämna den kriminella livsstilen. Däremot identifierades fem återkommande teman i intervjuerna som av intervjupersonerna ansågs vara viktiga, dessa var stöd, boende/en stabil bas, jobb/sysselsättning, mognad och motivation. Deltagarnas egen motivation är en avgörande faktor för att kunna lämna, men motivationen i sig är inte alltid tillräcklig utan motivationen behöver ofta kombineras med de andra betydelsefulla faktorerna som framkom i resultatet och som SIG med sina insatser kan ge stöd i. I många avseenden så kan SIG möta deltagarnas behov men det framkommer att det främst finns svårigheter att möta behovet av boende. Av de fem teman som framkommit av den tematiska analysen så är det jobb/sysselsättning som tydligast kan kopplas till teorin om sociala band men även stöd kan kopplas till denna teori. Vidare är svårt att direkt koppla boende, mognad och motivation till teorin om sociala band vilket gör att denna teori i sin helhet inte på egen hand kan förklara vilka delar som är viktiga för att kunna lämna en kriminell livsstil.

6.4 Fortsatt forskning

Denna studie har redovisat yrkesverksamma inom SIG:s bild av SIG som avhopparverksamhet, hur verksamheten kan möta deltagarnas behov samt vilka faktorer som anses vara betydelsefulla i avhopparprocessen. Vidare belyser detta endast ett perspektiv på avhopparprocessen och SIG som avhopparverksamhet. För att vidare bredda och vidga bilden av processen att lämna en kriminell livsstil och SIG som verksamhet kan ytterligare perspektiv lyftas. Det hade exempelvis varit relevant att inkludera och undersöka deltagarnas upplevelser. Att även inkludera deltagares perspektiv kan tillföra ytterligare perspektiv på vad som anses vara betydelsefulla och viktiga faktorer för att framgångsrikt kunna lämna den kriminella miljön. Det kan även bidra med ett perspektiv på hur väl deltagarna anser att SIG kan möta deras behov. Att vidare inkludera fler perspektiv i fortsatt forskning kan bidra till en bredare och mer fördjupad kunskap inom området.

Litteraturförteckning

Bolden, C. (2013). Tales From the Hood: An Emic Perspective on Gang Joining and Gang Desistance. *Criminal Justice Review*, 4, 473-490.

<https://doi.org/10.1177%2F0734016813509267>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

Brottsförebyggande rådet. (2016). *Stöd till avhoppare från kriminella grupperingar: En nationell kartläggning*. Hämtad 2022-04-09 från

https://bra.se/download/18.25f91bdc15453b49d0f42d9d/1465470312075/2016_6_Stod_till_avhoppare_fran_kriminella_grupperingar.pdf

Brottsförebyggande rådet. (2022). *Om Brottsförebyggande rådet*. Hämtad 2022-04-12 från <https://bra.se/om-bra.html>

Brottsförebyggande rådet. (2009). *Orsaker till brott bland unga och metoder till att motverka kriminell utveckling - En kunskapsinventering*. Hämtad 2022-04-29 från

[2009_orsaker_till_brott_bland_unga.pdf](https://bra.se/download/18.25f91bdc15453b49d0f42d9d/1465470312075/2009_orsaker_till_brott_bland_unga.pdf)

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.

Carlsson, C. (2014). *Continuities and Changes in Criminal Careers*. Department of Criminology, Stockholm University.

Copp, J. E., Giordano, P. C., Longmore, M. A., & Manning, W. D. (2020). Desistance from Crime during the Transition to Adulthood: The Influence of Parents, Peers, and Shifts in Identity. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 57(3) 294–332.

<https://doi.org/10.1177/0022427819878220>

Decker, S. H., & Pyrooz, D. C. (2011). Motives and methods for leaving the gang: Understanding the process of gang desistance. *Journal of Criminal Justice*, 5, 417-425.

<https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2011.07.001>

Decker, S. H., Pyrooz, D. C., & Moule, R. K. (2014). Disengagement From Gangs as Role Transitions. *Journal of research on adolescence*, 24(2), 268–283.

<https://doi.org/10.1111/jora.12074>

Ds 2008:38. *Nationell mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten – överväganden och förslag.*

<https://www.regeringen.se/49bb5f/contentassets/a4f983ac4bab444898ce3393473ed47e/nationell-mobilisering-mot-den-grova-organiserade-brottsligheten---overvaganden-och-forslag-ds-200838>

Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2013). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 36–57). Liber.

Hill, K. G., Lui, C., & Hawkins, D. J. (2001). Early Precursors of Gang Membership: A Study of Seattle Youth. *Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention*.

Hirschi, T. (2007). *Causes of delinquency*. Transaction Publishers.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2021). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur.

Malterud, K., Siersma, V. D., & Guassora, A. D. (2016). Sample Size in Qualitative Interview Studies: Guided by Information Power. *Qualitative Health Research* 26(13) 1753-1760. <https://doi.org/10.1177%2F1049732315617444>

Nugent, B., & Schinkel, M. (2016). The Pains of Desistance. *Criminology & Criminal Justice*, 16(5), 568-584. <https://doi.org/10.1177%2F1748895816634812>

O'Neal, E. N., Decker, S. H., Moule, R. K., & Pyrooz, D. C. (2016). Girls, Gangs, and Getting Out: Gender Differences and Similarities in Leaving the Gang. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 14(1) 43-60. <https://doi.org/10.1177%2F1541204014551426>

Polismyndigheten. (2021). *Kriminella nätverk inom den organiserade brottsligheten i polisregion Stockholm 2021*. Polismyndigheten.

Pyrooz, D. C., Decker, S. H., & Webb, V. J. (2014). The Ties That Bind: Desistance From Gangs. *Crime & Delinquency*, 4, 491–516.

<https://doi.org/10.1177%2F0011128710372191>

Rienecker, L., & Stray Jörgensen, P. (2017). *Att skriva en bra uppsats*. (4 uppl.). Liber.

Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1990). Crime and deviance over the life course: The Salience of adult social bonds. *American Sociological Review*, 50(5), 609–627.

Socialstyrelsen. (2020). *Studier om sociala insatsgrupper: resultatuppföljning av ungdomar i SIG och utveckling av lovande arbetsformer*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2020-3-6691.pdf>

SOU 2010:15. *Kriminella grupperingar - motverka rekrytering och underlätta avhopp*.

<https://www.regeringen.se/49bb8b/contentassets/b4324819165346fb8ea7a73410f4ec95/kriminella-grupperingar---motverka-rekrytering-och-underlatta-avhopp-sou-201015>

Svensson, P., & Ahrne, G. (2013). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 17–31). Liber.

Thomsson, H. (2009). *Reflexiva intervjuer*. Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2004). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet.

Young, M. A., & Gonzalez, V. (2013). Getting Out of Gangs, Staying Out of Gangs: Gang intervention and Desistance Strategies. *National Gang Center Bulletin*, 8.

Bilagor

Bilaga 1 Intervjuguide

Intervjuguide: Samordnare i SIG

Instruktioner till intervjuaren

Denna intervju följer ett semi-strukturerat upplägg. Således måste inte intervjufrågorna ställas exakt ordagrant eller i exakt ordning, utan detta ska ses som en vägledning. Det viktigaste är att de teman som intervjufrågorna berör också täcks i intervjuerna och att intervjusvaren så långt det är möjligt ger svar på frågorna. Frågor som är skrivna inom parentes är förslag på följdfrågor givet att intervjupersonen inte har täckt in frågeställningen i sitt svar. Dessa exempelfrågor är bra ifall intervjupersonen bara svarar ”ja”/”nej” eller liknande på en fråga. Dessa är till för att utveckla sådana svar.

Överskådligt

- Hur skulle du beskriva den här verksamheten? (Specifikt den här lokala verksamheten!)
- Hur ser din roll som samordnare ut?

Målgrupp & deltagare

- Kan du beskriva vad för typ av personer som brukar jobba med?
 - Vilka behov har dem?
- Hur väljs deltagarna ut?
 - Vilka blir aktuella och vilka blir inte det?
- Vilka tror du blir bäst hjälpta av er verksamhet?
 - Vilka tror du blir sämre hjälpta?
- Hur arbetar ni för att få unga att delta (samtycka)?
- Vilka är lätta att nå (alt. få samtycke från)?
 - Vilka är svåra att nå (alt. få samtycke från)?

Målbild

- När ni jobbar med en deltagare, vad är målet?

Arbetsmetoder/utformning/implementering

- Kan du beskriva hur du vanligtvis jobbar med en deltagare?
 - Hur kan en insats se ut?

- Hur ser processen ut, från det att ni får in en deltagare till dess att deltagaren är avslutad?
- Hur struktureras arbetet upp? Vem gör vad?
- Vilka resurser har ni att tillgå?
 - Saknas något?

Samverkansaktörer & samarbete

- Vilka aktörer samverkar ni med?
- Vilka samverkar ni inte med?
 - Finns det någon aktör ni hade velat samarbeta med?
- Hur ser samarbetet ut? Hur går det till i praktiken?
 - Finns det t.ex. några rutiner kring samverkan?
- Vilka problem kan uppstå i samarbetet?
 - Om ja, i vilka situationer?
- Vilka är svårast och lättast att samarbeta med?

Resultatet

- Hur ser verksamhetens resultat ut?
- Vad avgör om insatsen blir lyckad eller inte? (Vad är avgörande för att ni ska kunna hjälpa deltagaren?)
- Hur väl lyckas verksamheten uppfylla deltagarnas behov?
 - Hur kommer det sig?

Fördelar & styrkor / Problem & brister

- Vad skulle du säga är de största styrkorna med er verksamhet? (Vad är fördelen med SIG?)
- Tycker du att er verksamhet kan förbättras i något avseende?

Bilaga 2 Informationsblankett

Akademien för hälsa och arbetsliv

Förfrågan om att delta i en studie om sociala insatsgrupper (SIG)

Studien är ett examensarbete på grundnivå som är en del av utbildningen Utredningskriminologi vid Högskolan i Gävle. Syftet med projektet är att öka kunskaperna om arbetet med sociala insatsgrupper (SIG). I studien kommer intervjuer med personal för olika SIG- verksamheter i Stockholms stad att genomföras. Syftet med intervjuerna är att undersöka personalens syn på SIG som social insats.

Detta examensarbete görs i samarbete med Fou Nordväst, Institutet för framtidsstudier (IFFS) och Stockholms stad som bedriver ett separat forskningsprojekt om SIG ("Sociala insatsgrupper i Stockholm"). Materialet som samlas in av oss kommer att ingå i detta projekt. Genom att delta i intervjun godkänner du att materialet delas av forskare vid IFFS inom ramarna för ovan nämnda projekt.

Intervjun beräknas ta uppskattningsvis 1 – 1 ½ timme att genomföra. Intervjun kommer att spelas in och skrivas ut i textform. Resultatet kommer att presenteras i form av ett examensarbete. När examensarbetet är färdigt och godkänt kommer det att göras tillgängligt i databasen DIVA. Materialet kan även komma att ingå i en eller flera rapporter vilka kommer att publiceras av IFFS. Dessa rapporter kommer att presenteras vid seminarier där företrädare för Stockholms stad kommer att närvara.

Ditt deltagande är helt anonymt. Den information som du lämnar kommer att behandlas så att ingen obehörig kommer att kunna ta del av den. Redovisningen av resultatet kommer att ske så att ingen enskild person kan identifieras. Deltagandet är frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan utan att ange något skäl. Du väljer själv vilka frågor du vill svara på och du kan välja att inte svara på en fråga.

Inspelningarna och den utskrivna texten kommer att förvaras inlåst hos IFFS i upp emot fem år efter forskningsprojektets avslut, innan det raderas i sin helhet. Vid önskemål kan du få ta del av examensarbetet genom att få en kopia av arbetet.

Ansvariga för studien är studenterna Alva Engstrand och Moa Karlsson. Studien bedrivs under handledning av Emy Bäcklin, adjunkt i kriminologi vid Högskolan i Gävle samt forsknings- och utvecklingsledare på FoU Nordväst. Har du frågor om studien är du välkommen att höra av dig till oss.

Alva Engstrand

Moa Karlsson

Emy Bäcklin

Student

Student

Handledare

alvae99@live.se

karlssonharg@gmail.com

emy.backlin@hig.se

0703019351

0760220706

Bilaga 3 Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien (Sänds ut tillsammans med informationsbrevet och lämnas i samband med intervjun)

Jag har fått muntlig och skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

- Jag samtycker till att delta i studien, *Att lämna en kriminell livsstil med hjälp av en avhopparverksamhet*
- Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i informationsbrevet.

Plats och datum	Underskrift/namnförtydligande